SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 16. julija 2009 *

V zadevi C-189/08,

zaradi predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska) z odločbo z dne 4. aprila 2008, ki je prispela na Sodišče 8. maja 2008, v postopku

Zuid-Chemie BV

proti

Philippo's Mineralenfabriek NV/SA,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits (poročevalec) in J.-J. Kasel, sodniki,

* Jezik postopka: nizozemščina.

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodni tajnik: R. Şereş, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 23. aprila 2009,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Zuid-Chemie BV P. Knijp, odvetnik,

– za Philippo's Mineralenfabriek NV/SA M. Polak, odvetnik,

– za nizozemsko vlado C. Wissels in M. Noort, zastopnici,

– za Komisijo Evropskih skupnosti A.-M. Rouchaud-Joët in P. van Nuffel, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Zuid-Chemie BV (v nadaljevanju: Zuid-Chemie), ki proizvaja gnojila s sedežem v Sasu van Gentu (Nizozemska), in družbo Philippo's Mineralenfabriek NV/SA (v nadaljevanju: Philippo's) s sedežem v Essnu (Belgija), glede kontaminiranega proizvoda, ki se uporablja za proizvodnjo gnojil, ki ga je družba Philippo's dobavila družbi Zuid-Chemie.

Pravni okvir

3 Člen 2(1) Uredbe št. 44/2001, ki je uvrščen v njeno poglavje II, oddelek 1 z naslovom „Splošne določbe", določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice."

4 Člen 3(1) te uredbe določa:

„Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil, opredeljenih v oddelkih od 2 do 7 tega poglavja.“

5 Člen 5 navedene uredbe, ki je uvrščen v poglavje II, oddelek 2 z naslovom „Posebna pristojnost“, določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

[…]

3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek;

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

6 Zuid-Chemie je podjetje za proizvodnjo gnojil, ki je julija 2000 pri podjetju HCI Chemicals Benelux BV (v nadaljevanju: HCI), ki ima sedež v Rotterdamu (Nizozemska), kupila dve količinski enoti proizvoda, imenovanega „micromix“.

7 Družba HCI, ki sama ni sposobna izdelovati micromixa, je tega naročila pri družbi Philippo's in ji dobavila vse surovine, potrebne za izdelavo tega proizvoda, razen ene. Družba Philippo's je po posvetovanju z družbo HCI to manjkajočo surovino, in sicer cinkov sulfat, kupila pri družbi G. J. de Poorter, ki posluje pod imenom Poortershaven v Rotterdamu.

8 Družba Philippo's je micromix izdelala v svoji tovarni v Belgiji, kjer je družba Zuid-Chemie prevzela ta proizvod.

9 Družba Zuid-Chemie je navedeni micromix predelala, da bi proizvedla več količinskih enot gnojila v svoji tovarni na Nizozemskem, ter del teh prodala in odpremila svojim strankam.

10 Pozneje se je izkazalo, da je bila vsebnost kadmija v cinkovem sulfatu, kupljenem pri družbi Poortershaven, prevelika, tako da gnojila ni bilo več mogoče uporabljati ali ga je bilo mogoče uporabljati le v manjših količinah, kar je družbi Zuid-Chemie po njenem mnenju povzročilo škodo.

11 Družba Zuid-Chemie je 17. januarja 2003 pozvala družbo Philippo's pred Rechtbank Middelburg (Nizozemska), ki mu je predlagala, naj ugotovi, da je družba

Philippo's odgovorna za škodo, ki jo je utrpela, in naj tej družbi naloži plačilo več zneskov v zvezi s škodo, za katero meni, da jo je utrpela, ter plačilo odškodnine in obresti ter stroškov.

12 Rechtbank Middelburg se je s sodbo z dne 10. decembra 2003 razglasilo za nepristojno za odločanje o sporu, ki mu je bil predložen, ker pojem „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka" – za uporabo člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 – zajema tako kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje („Handlungsort"), kot kraj, v katerem je nastala škoda („Erfolgsort"). Kar zadeva kraj nastanka škode pa je navedeno sodišče menilo, da je prvotna škoda, ki jo je utrpela družba Zuid-Chemie, nastala v Essnu, saj je kontaminirani proizvod prevzela tam.

13 Na Gerechtshof te 's-Gravenhage (pritožbeno sodišče v Haagu) nobena stranka ni zanikala, da je Essen kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje, ker je bil kontaminiran micromix proizveden tam. Glede kraja nastanka škode je to sodišče potrdilo prvostopenjsko sodbo. V zvezi s tem je menilo, da je bil odločilni element domnevno krivdno ravnanje družbe Philippo's, in ne dejstvo, da je kontaminirani micromix povzročil kontaminacijo gnojila, ki ga je družba Zuid-Chemie proizvedla na Nizozemskem. Tako naj bi škoda, ki jo je zadnjenavedena (prvotno) utrpela, nastala v Essnu, saj je bil tej družbi kontaminirani proizvod izročen „franko tovarna".

14 Družba Zuid-Chemie je zoper sodbo Gerechtshof te 's-Gravenhage pri predložitvenem sodišču vložila zahtevo za varstvo zakonitosti. To je presodilo, da se postopek nanaša na pojem „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka", v smislu člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, in da je razlaga tega pojma nujna za rešitev spora, o katerem to sodišče odloča.

15 V teh okoliščinah je Hoge Raad der Nederlanden prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Katero škodo je ob nezakonitem ravnanju, na kakršnem temelji zahtevek družbe Zuid-Chemie, treba šteti za prvotno škodo, ki je posledica takega ravnanja: škodo, ki nastane zaradi dobave proizvoda z napako, ali škodo, ki nastane zaradi običajne uporabe proizvoda, za katero je namenjen?

2. V drugem primeru, ali je kraj nastanka škode mogoče šteti za ‚kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka' v smislu člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 samo, če gre za telesno poškodbo ali škodo na stvareh, ali je to prav tako mogoče, če je (prvotno) nastala zgolj premoženjska škoda?"

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

16 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da izraz „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka" v okviru spora, kakršen je v postopku v glavni stvari, pomeni kraj dobave proizvoda z napako kupcu, ali pa se ta izraz nanaša na kraj, v katerem je nastala prvotna škoda zaradi običajne uporabe proizvoda, za katero je namenjen.

17 Da bi odgovorili na to vprašanje, je treba, prvič, spomniti, da se morajo v skladu z ustaljeno sodno prakso določbe Uredbe št. 44/2001 razlagati samostojno, ob upoštevanju njenega sistema in ciljev (glej zlasti sodbi z dne 2. oktobra 2008 v zadevi Hassett in Doherty, C-372/07, ZOdl., str. I-7403, točka 17, in z dne 23. aprila 2009 v zadevi Draka NK Cables in drugi, C-167/08, ZOdl., str. I-3477, točka 19).

18 Drugič, če Uredba št. 44/2001 v odnosih med državami članicami odslej nadomešča Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), razlaga, ki jo je Sodišče podalo glede določb te konvencije, velja tudi za določbe navedene uredbe, kadar je mogoče določbe teh instrumentov Skupnosti šteti za enakovredne.

19 Vendar pa določbe Uredbe št. 44/2001, ki so upoštevne v tej zadevi, izražajo enako sistematiko kot določbe Bruseljske konvencije in imajo poleg tega skoraj enako besedilo. Ob upoštevanju take enakosti je treba v skladu z uvodno izjavo 19 Uredbe št. 44/2001 zagotoviti kontinuiteto pri razlagi teh dveh instrumentov (glej zgoraj navedeno sodbo Draka NK Cables in drugi, točka 20, in sodbo z dne 14. maja 2009 v zadevi Ilsinger, C-180/06, ZOdl., str. I-3961, točka 58).

20 Tako je treba opozoriti, da je Sodišče pri razlagi člena 5, točka 3, Bruseljske konvencije že ugotovilo, da sistem določitve splošnih pristojnosti, ki jih določa naslov II te konvencije, temelji na načelu, ki ga vsebuje člen 2, prvi odstavek, te konvencije, na podlagi katerega so lahko osebe s stalnim prebivališčem v državi pogodbenici tožene pred sodišči te države ne glede na njihovo državljanstvo (sodba z dne 10. junija 2004 v zadevi Kronhofer, C-168/02, ZOdl., str. I-6009, točka 12).

21 V naslovu II, oddelek 2, Bruseljske konvencije je le z odstopanjem od tega temeljnega načela o pristojnosti sodišč glede na prebivališče tožene stranke določeno nekaj posebnih pristojnosti, med katerimi je tista iz člena 5, točka 3, te konvencije (zgoraj navedena sodba Kronhofer, točka 13).

22 Sodišče je prav tako presodilo, da je treba te predpise o posebnih pristojnostih razlagati restriktivno in da razlaga zunaj primerov, ki jih izrecno predvideva navedena konvencija, ni dopustna (glej sodbi z dne 27. septembra 1988 v zadevi Kalfelis, 189/87, Recueil, str. 5565, točka 19, in z dne 15. januarja 2004 v zadevi Blijdenstein, C-433/01, Recueil, str. I-981, točka 25, ter zgoraj navedeno sodbo Kronhofer, točka 14).

23 Vendar pa je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da je treba v primeru, ko kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje, na katerem temelji deliktna ali kvazideliktna odgovornost, in kraj, v katerem je to dejanje povzročilo škodo, nista ista, besedno zvezo „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka“ iz člena 5, točka 3, Bruseljske konvencije, razlagati tako, da obsega kraj, v katerem je nastala škoda, in kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje, ki je vzrok za to škodo, tako da je tožena stranka lahko po izbiri tožeče stranke tožena pred sodiščem enega ali drugega kraja (glej zlasti sodbe z dne 30. novembra 1976 v zadevi Bier, imenovano Mines de potasse d'Alsace, 21/76, Recueil, str. 1735, točki 24 in 25; z dne 1. oktobra 2002 v zadevi Henkel, C-167/00, Recueil, str. I-8111, točka 44; z dne 5. februarja 2004 v zadevi DFDS Torline, C-18/02, Recueil, str. I-1417, točka 40, in zgoraj navedeno sodbo Kronhofer, točka 16).

24 V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da pravilo o posebni pristojnosti, določeno v členu 5, točka 3, Bruseljske konvencije temelji na obstoju posebno tesne zveze med sporom in sodiščem kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka, ki opravičuje podelitev pristojnosti temu zaradi učinkovitosti sodstva in načela procesne ekonomije (glej v tem smislu zlasti zgoraj navedeno sodbo Mines de potasse d'Alsace, točka 11, ter sodbe z dne 11. januarja 1990 v zadevi Dumez France in Tracoba, C-220/88, Recueil, str. I-49, točka 17; z dne 7. marca 1995 v zadevi Shevill in drugi, C-68/93, Recueil, str. I-415, točka 19, in z dne 19. septembra 1995 v zadevi Marinari, C-364/93, Recueil, str. I-2719, točka 10). Sodišče kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka, je namreč običajno najprimernejše za odločanje, predvsem zaradi bližine predmeta spora in lažje izvedbe dokazov (glej zgoraj navedeno sodbo Henkel, točka 46).

25 Čeprav za stranki v postopku v glavni stvari ni sporno, kot je bilo ugotovljeno v točki 13 te sodbe, da je Essen kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje („Handlungsort“), pa se ne strinjata glede določitve kraja, v katerem je nastala škoda („Erfolgsort“).

26 Ta kraj je v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 23 te sodbe, kraj, v katerem je dejanje, na katerem temelji deliktna ali kvazideliktna odgovornost, povzročilo škodo.

27 Vendar se kraja, v katerem je nastala škoda, ne sme zamenjevati s krajem, v katerem se je zgodil dogodek, ki je povzročil škodo samemu proizvodu, ker je namreč ta kraj tisti kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje. Nasprotno pa je kraj „nastanka škode“ (glej zgoraj navedeni sodbi Mines de potasse d'Alsace, točka 15, in Shevill in drugi, točka 21) kraj, v katerem ima škodni dogodek škodljive učinke, torej kraj, v katerem se škoda, povzročena zaradi proizvoda z napako, dejansko pokaže.

28 Poudariti je namreč treba, da sodna praksa jasno razlikuje med škodo in dogodkom, zaradi katerega je ta škoda nastala, pri čemer v zvezi s tem presoja, da je deliktno ali kvazideliktno odgovornost mogoče upoštevati le, če se lahko ugotovi vzročna zveza med tema elementoma (glej zgoraj navedeno sodbo Mines de potasse d'Alsace, točka 16).

29 Glede na navedene ugotovitve je lahko kraj, v katerem je nastala škoda, le tovarna družbe Zuid-Chemie na Nizozemskem, kjer je bil micromix, ki je proizvod z napako, predelan v gnojilo, kar je temu povzročilo materialno škodo, ki jo je utrpela družba Zuid-Chemie in ki presega škodo, povezano s samim micromixom.

30 Poleg tega je treba poudariti, da pristojnost nizozemskih sodišč, ki so na voljo družbi Zuid-Chemie, zlasti iz razlogov, navedenih v točki 24 te sodbe, omogoča, da odloča najprimernejše sodišče, in torej, da ima pravilo o posebni pristojnosti, določen v členu 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, polni učinek.

31 V zvezi s tem je treba poudariti tudi, da je Sodišče pri razlagi člena 5, točka 3, Bruseljske konvencije menilo, da se ta določba ne nanaša le na kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje, ampak tudi na kraj, v katerem je nastala škoda, ker bi sprejetje zgolj kraja, v katerem je bilo storjeno dejanje, v veliko primerih vodilo do zmede v zvezi s sodno pristojnostjo, določeno v členih 2 in 5, točka 3, navedene konvencije, tako da bi zadnjenavedena določba zato izgubila polni učinek (glej zgoraj navedeni sodbi Mines de potasse d'Alsace, točki 15 in 20, in Shevill in drugi, točka 22). Taka ugotovitev glede zmede v zvezi s sodno pristojnostjo namreč enako velja tudi v zvezi z neupoštevanjem, kadar je to primerno, kraja, v katerem je nastala škoda, ki ni kraj, v katerem je bilo storjeno dejanje.

32 Iz zgornjih ugotovitev je razvidno, da je treba člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da v okviru spora, kot je ta v postopku v glavni stvari, izraz „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka" pomeni kraj, v katerem je nastala prvotna škoda zaradi običajne uporabe proizvoda, za katero je namenjen.

Drugo vprašanje

33 Če je odgovor na prvo vprašanje, da je treba člen 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da izraz „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka" pomeni kraj, v katerem je nastala prvotna škoda zaradi običajne uporabe proizvoda, za katero je namenjen, predložitveno sodišče poleg tega sprašuje, ali mora ta škoda zajemati telesne poškodbe ali škodo na stvareh ali pa gre lahko (v tej fazi) zgolj za premoženjsko škodo.

34 V zvezi s tem je treba opozoriti, kot je bilo navedeno v točkah 9 in 10 te sodbe, da je predelava kontaminiranega micromixa v gnojilo, ki jo je izvedla družba Zuid-Chemie, povzročila, da je bilo to gnojilo uporabno le v manjši meri oziroma skoraj neuporabno, kar je tej družbi po njenem mnenju povzročilo škodo.

35 Ker torej prvotno škodo, ki jo je utrpela družba Zuid-Chemie, sestavlja škoda na stvareh, je treba ugotoviti, da je vprašanje, ali bi zgolj premoženjska škoda v tej fazi zadostovala za razlago, navedeno v točki 32 te sodbe, zgolj hipotetično.

36 Ob upoštevanju te ugotovitve in glede na funkcijo, ki je zaupana Sodišču, to je prispevek k razsojanju v državah članicah, in ne podajanje posvetovalnih mnenj o splošnih ali hipotetičnih vprašanjih (sodba z dne 18. decembra 2007 v zadevi ZF Zefeser, C-62/06, ZOdl., str. I-11995, točka 15), na drugo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

37 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in

gospodarskih zadevah, je treba razlagati tako, da v okviru spora, kot je ta v postopku v glavni stvari, izraz „kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka“ pomeni kraj, v katerem je nastala prvotna škoda zaradi običajne uporabe proizvoda, za katero je namenjen.

Podpisi